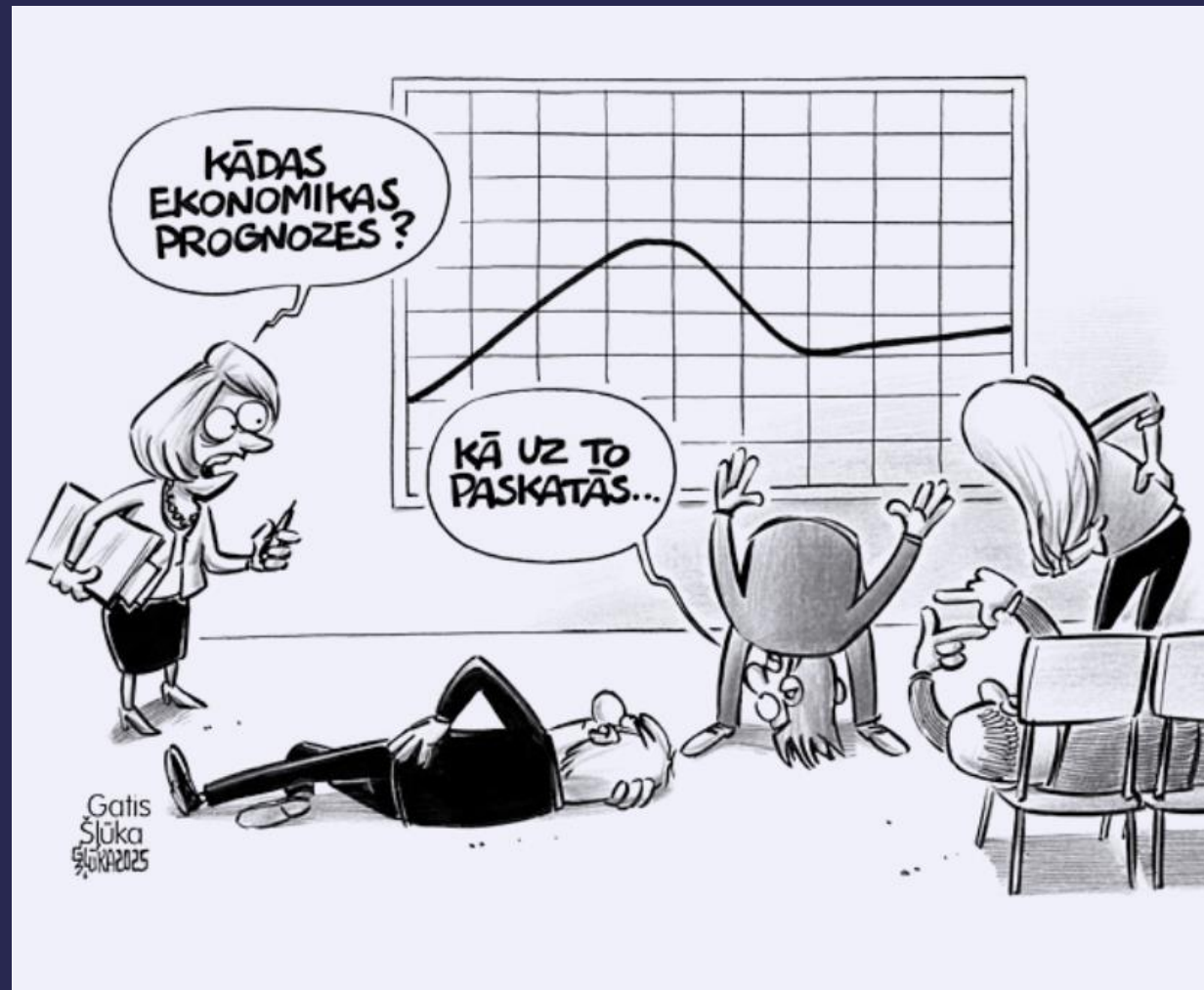

Publiskie iepirkumi kā ekonomikas attīstības virzītājs

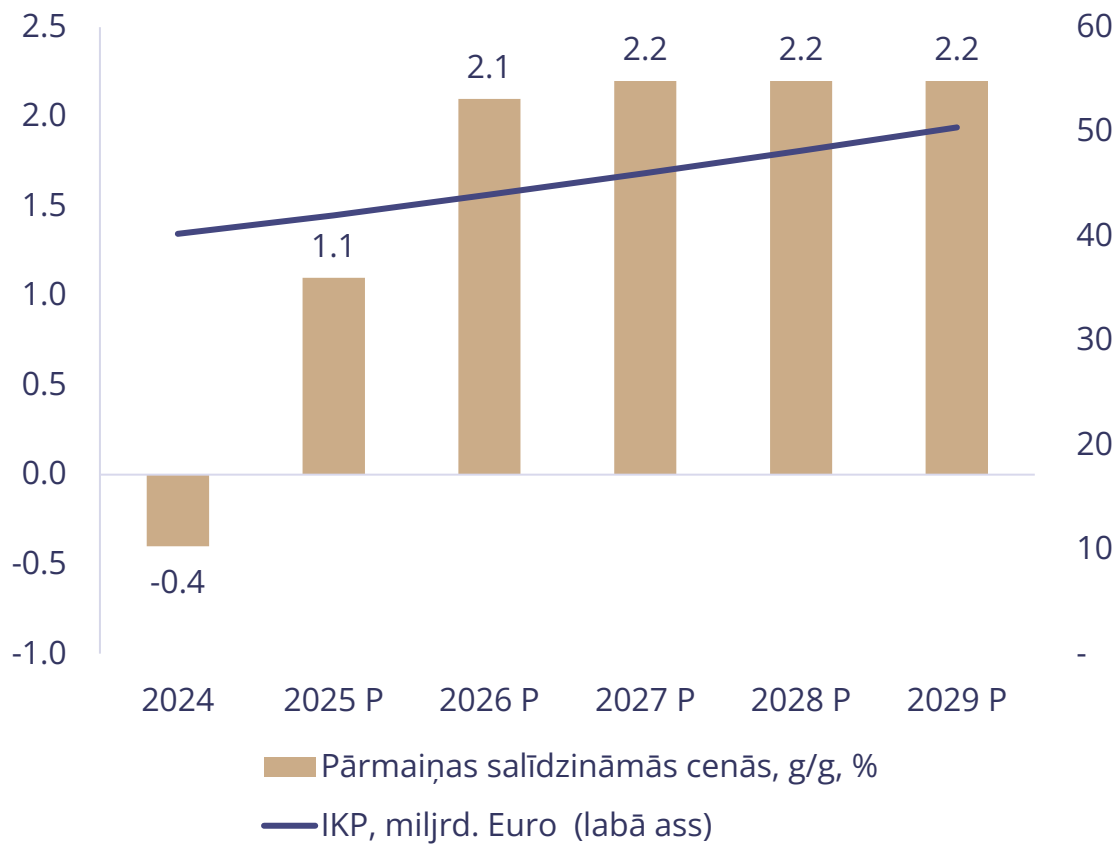
Baiba Brusbārde
Latvijas Bankas ekonomiste

2025. gada 30. oktobris

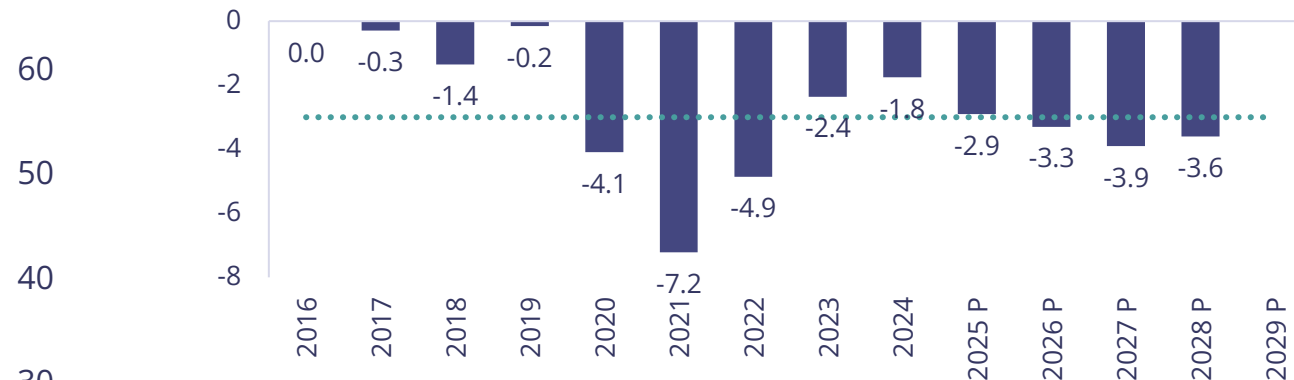

Izaugsme pieticīga, fiskālā situācija – izaicinoša. Kā gudrāk izmantot publiskos resursus?

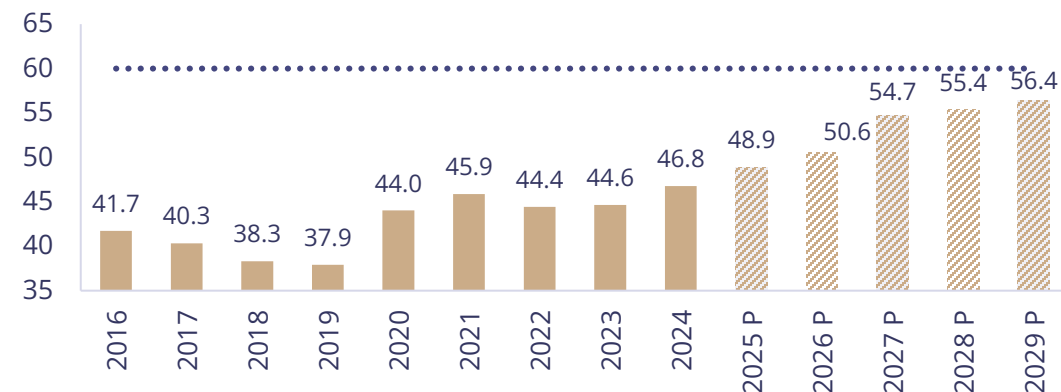
Iekšzemes kopprodukts (miljardos eiro; % g/g salīdzināmās cenās)

Vispārējās valdības budžeta bilance (% no IKP)

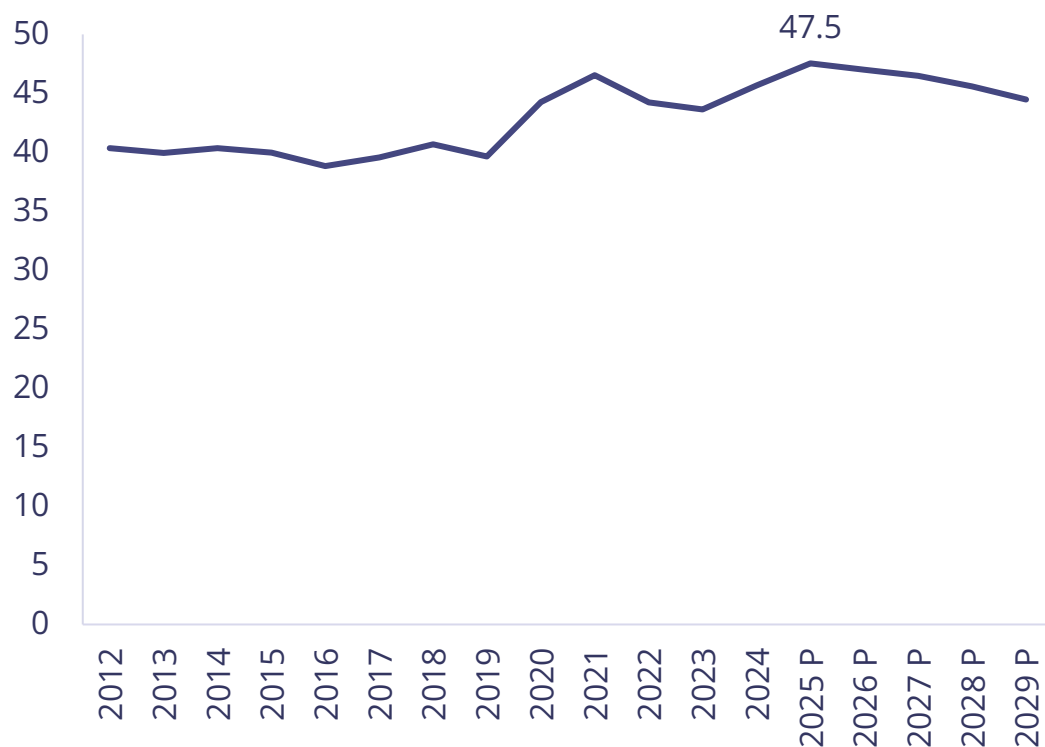
Vispārējās valdības parāds (% no IKP)

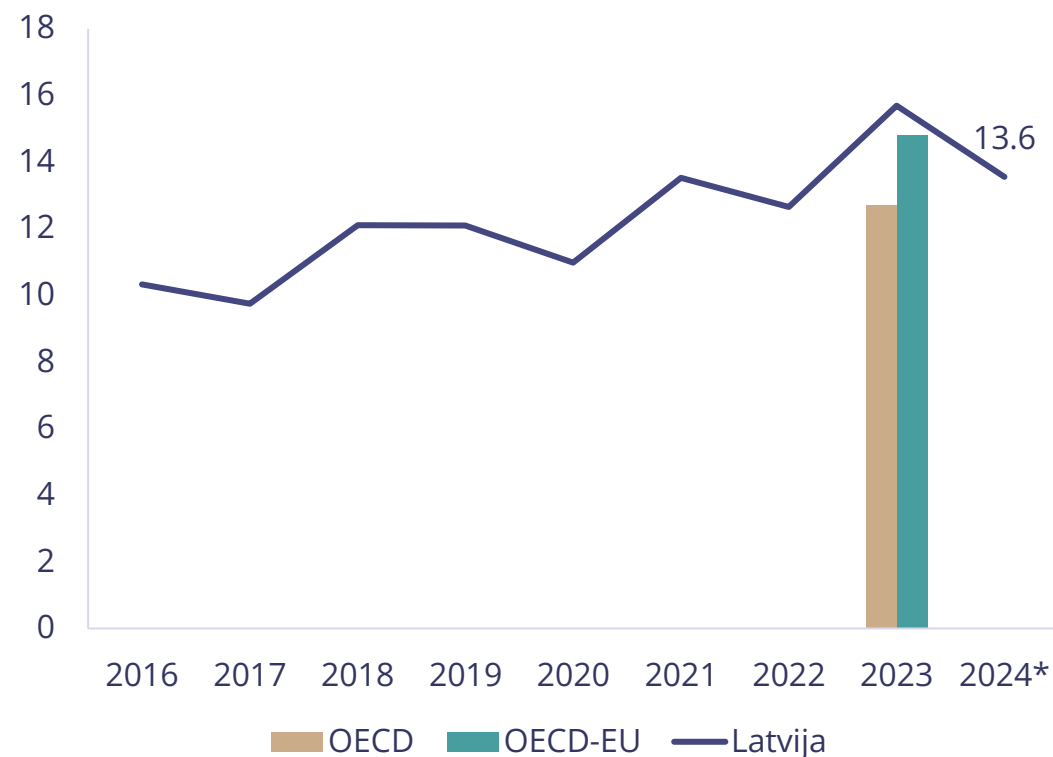
P: prognozes

Valsts loma ekonomikā pieaug

Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi Latvijā (% no IKP)

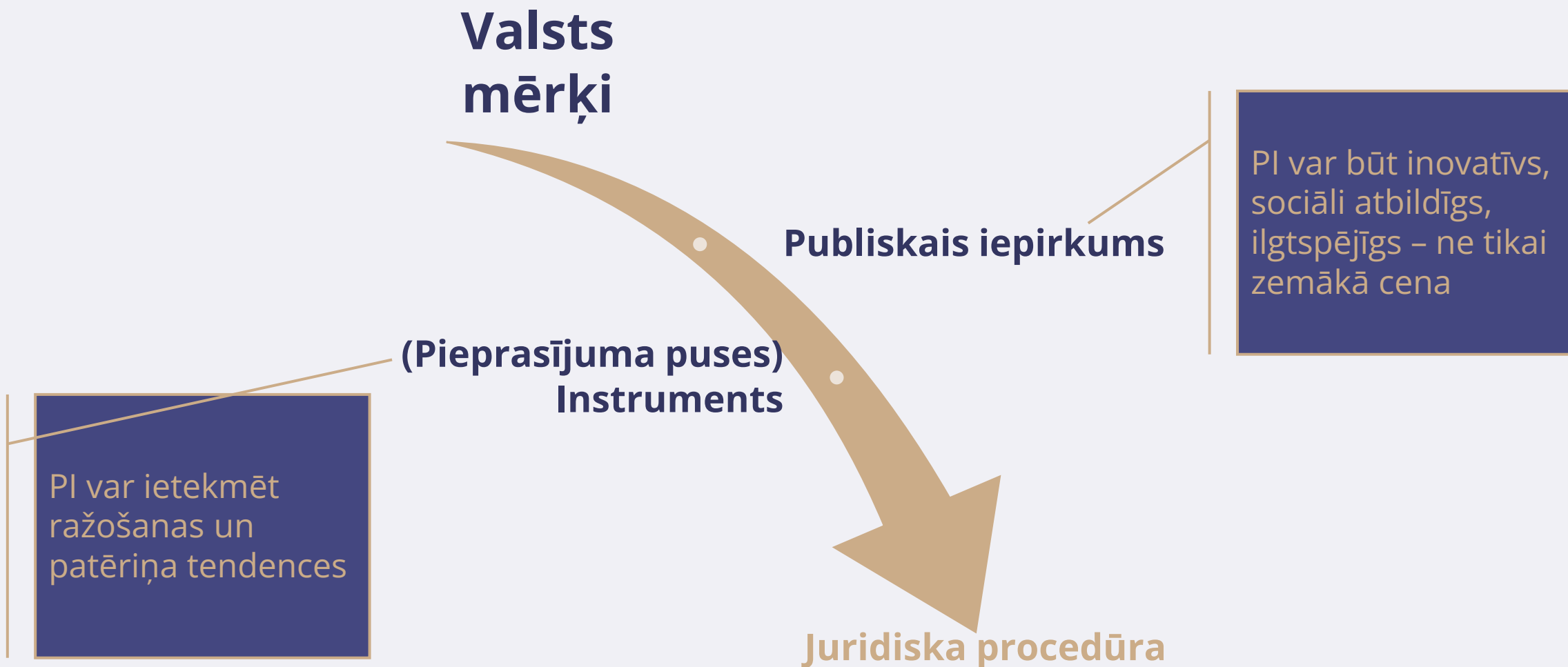
Publisko iepirkumu apjoms (% no IKP)

* 2024. gads, bez Rail Baltica iepirkuma. Ieskaitot Rail Baltica - apmērs sasniegtu 23% no IKP.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, Finanšu ministrijas prognozes (2025. gada augusts un oktobris), pieejams [Par makroekonomisko rādītāju, ieņēmumu un vispārējās valdības budžeta bilances prognozēm 2026., 2027., 2028. un 2029. gadā](#), [Government at a Glance 2025: Size of public procurement | OECD](#), un aktualizētā versija [Budžets2026_14.10.2025.](#)

Publiskais iepirkums - instruments valsts mērķu sasniegšanai

Citu valstu pieredze rāda, ka PI kritēriji var mainīt tirgu un motivēt attīstīties

Inovatīvs

- **FIN** (mērķis): **5 %** no visiem publiskajiem iepirkumiem jābūt inovatīviem
- **UK** (*Zinātnes un tehnoloģiju ietvars 2030. gadam*): noteikt **minimālo proporciju** inovācijas veicinošiem publiskiem iepirkumiem, lai sekmētu kritisko tehnoloģiju attīstību

Sociāli atbildīgs

- FR (2017): **iekļaušanas klauzula**, kas sekmē nodarbinātību personām, kuras DT sastopas ar šķēršļiem
- ESP: **cenās un kvalitātes proporcija**
  - *Dzeramā ūdens pieejamība* (2019): 50% cenai. Kvalitātes vērtējums iekļāva lietošanas ērtumu cilvēkiem ar ierobežotām spējām
  - *Barselona vadlīnijas* (2017): cenai 30-35%

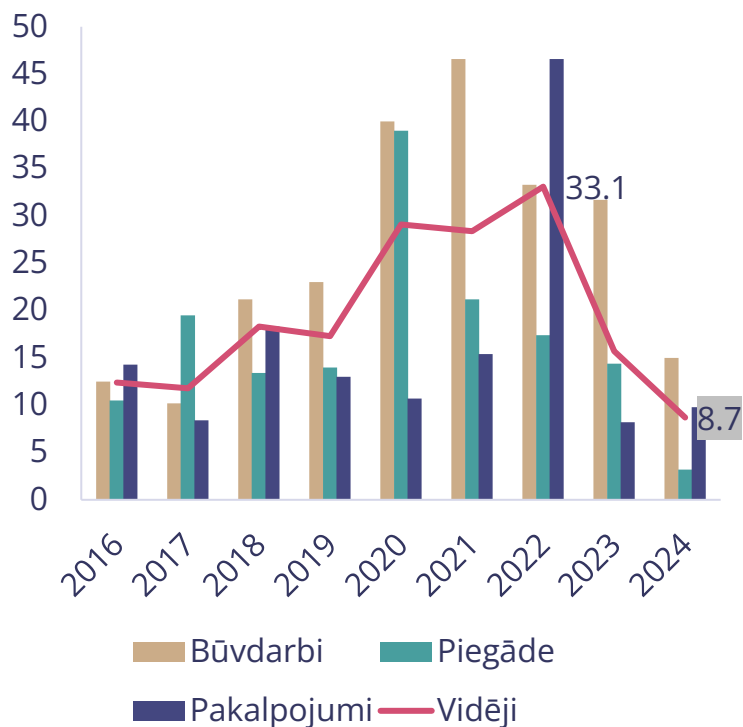

Ilgspējīgs

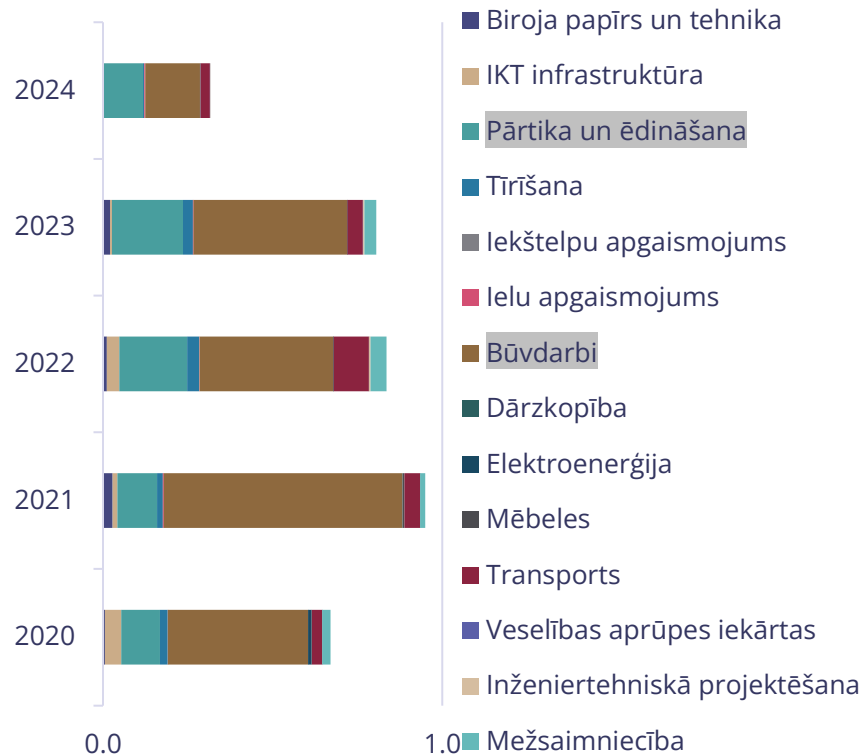
- **Pārtika Dānijā**: būtisks bioloģiskās pārtikas iepirkuma apjoms
  - ⇒ bioloģiski audzēto dārzeņu un augļu **platības** 2022. gadā dubultojušās (29 % no kopējās dārzeņu un augļu platības, salīdzinot ar 17 % 2015. gadā)
  - ⇒ kāpjot apjomam, bioloģisko produktu **cenās** samazinās
- **Ilgspējīga būvniecība Skandināvijā**: LCA pieeja, Aprites ekonomika

Latvijā Zaļais publiskais iepirkums skaitļos izskatījās labi, bet saturā – formāls

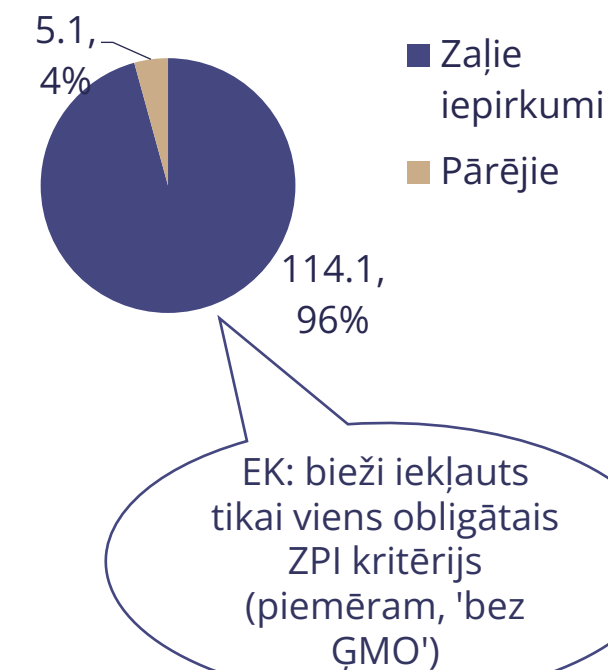
ZPI īpatsvars pēc kopējās līgumcenas (Publisko iepirkumu likuma ietvaros)*

ZPI līgumcenas pa preču un pakalpojumu grupām (miljardos eiro)

ZPI pārtikā un ēdināšanā, Līgumu vērtība (milj. EUR un īpatsvars pret kopējo PI pārtikas nozarē; 2020. gads)

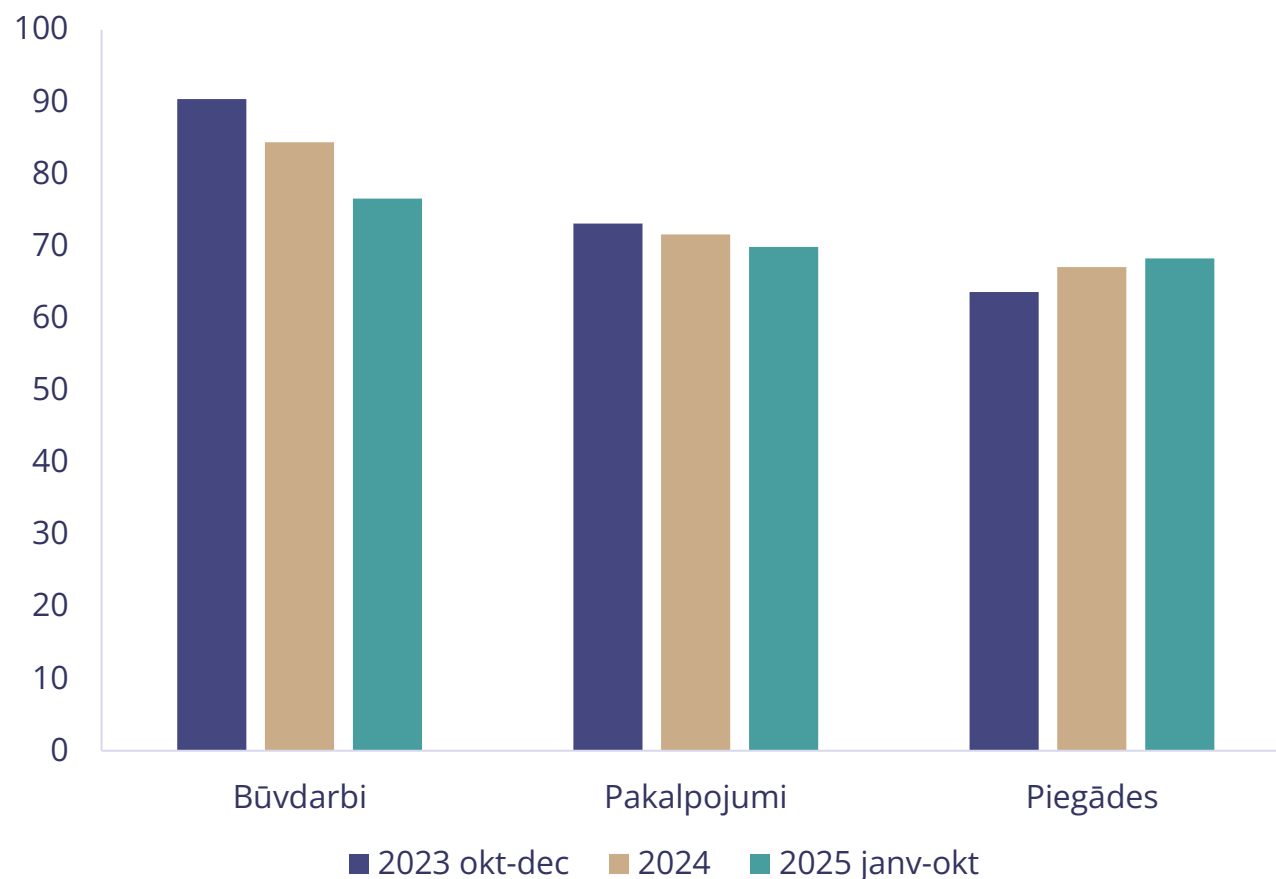
* Kopumā LV ZPI (2024): **10%** (Publisko iepirkumu likuma, Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma un Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likuma ietvaros)

Avots: EK [JRC Sustainable public procurement: current status and environmental impacts](#), VARAM Informatīvais ziņojums "Par zaļā iepirkuma īstenošanu valsts pārvaldē 2024. gadā"

Latvijā publiskajos iepirkumos joprojām dominē cena

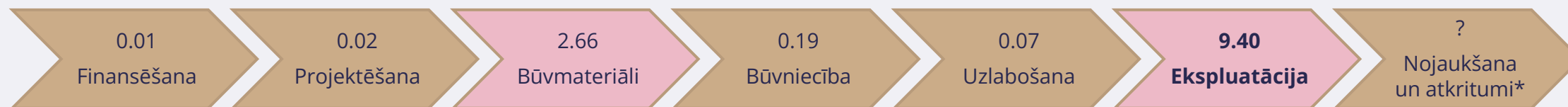
Iepirkumu īpatsvars pēc pamatveida, kur vienīgais vērtēšanas kritērijs ir cena (2025. gads līdz 8. oktobrim)

Iepirkumi, kuriem vienīgais vērtēšanas kritērijs ir cena, veido 70% no kopējā iepirkumu skaita

ZPI būvniecībā ir iespēja samazināt objekta izmaksas nākotnē

SEG emisijas visā dzīves ciklā, 2021. gads, pa posmiem (oglekļa dioksīda ekvivalents, gigatonnas)

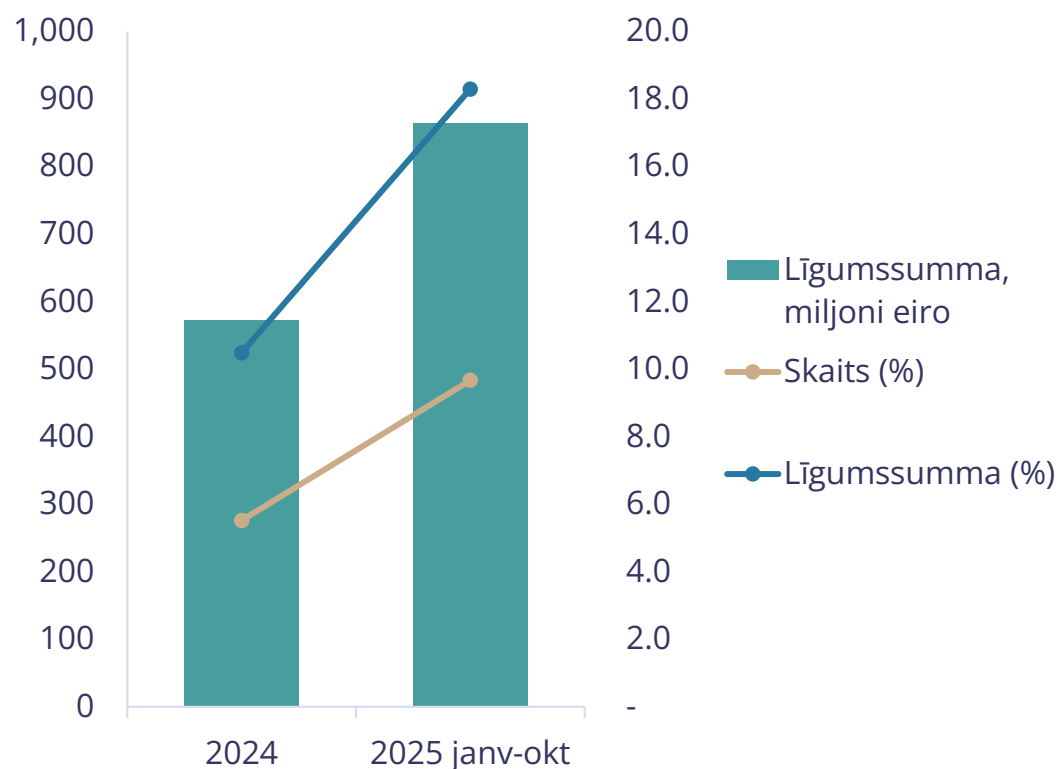
Vienlaikus
ZPI būvniecībā **stiprina vietējo pieprasījumu** pēc ilgtspējīgiem, sertificētiem materiāliem (un pakalpojumiem), **samazinot riskus, ko rada eksporta tirgu svārstības**

Avots: *Environmental sustainability in the building sector, Statista, 2023. gads*

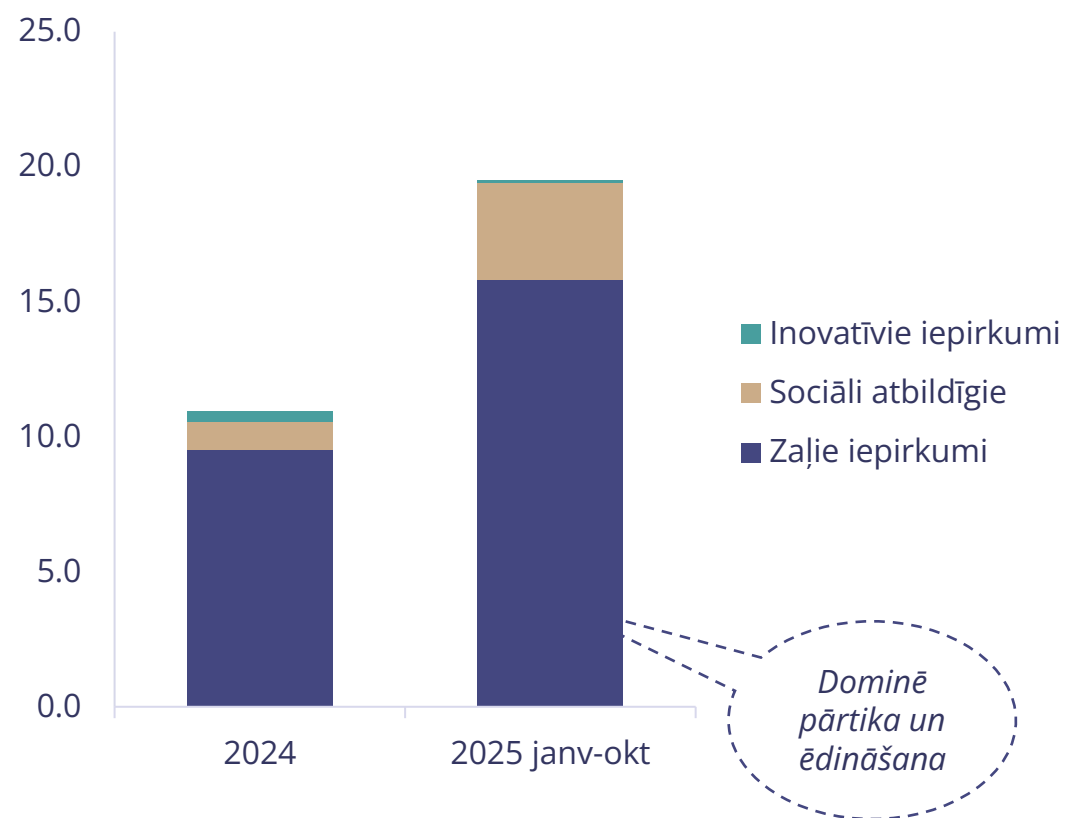
* Avots nesniedz novērtējumu par nojaukšanas un atkritumu emisijām, lai gan arī citi avoti uzskata, ka šim posmam ir nozīmīga "CO₂ pēda".

Pozitīva tendence – stratēģiskie iepirkumi

Stratēģiskie iepirkumi (miljoni eiro un īpatsvars no kopējiem iepirkumiem; bez Rail Baltica)

Iepirkumu īpatsvars pēc līgumsummām*
(īpatsvars no kopējiem iepirkumiem; bez Rail Baltica)

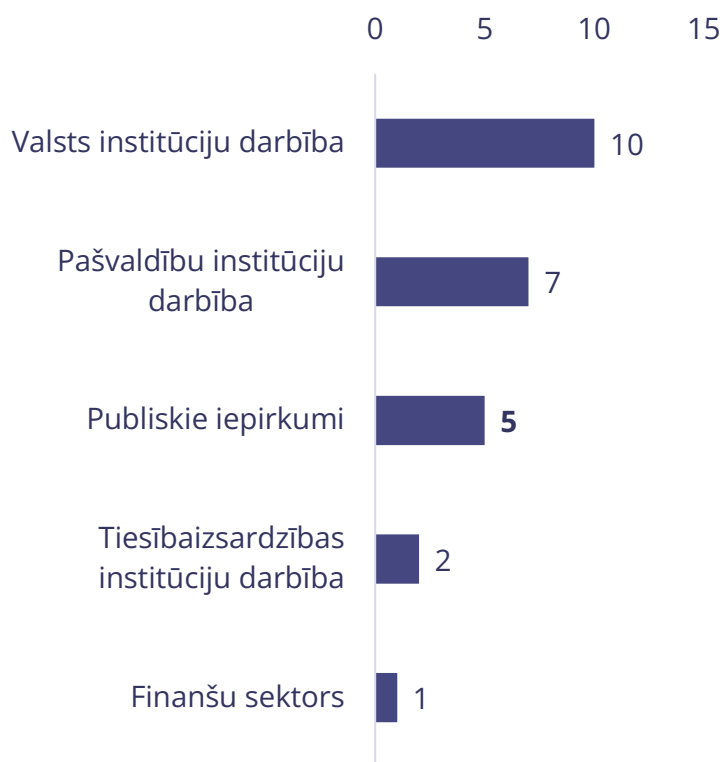

* Viena iepirkuma daļa var būt vairākās kategorijās

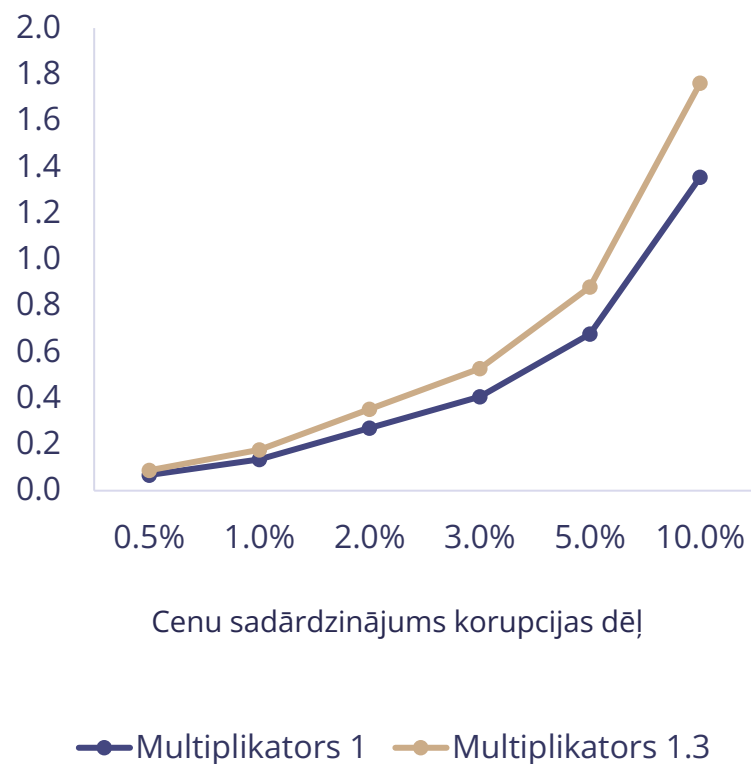
Avots: [Iepirkumu uzraudzības birojs](#), dati uz 2025. gada 8. oktobri.

Korupcijas mazināšana un sistēmiski uzlabojumi paaugstina publisko iepirkumu efektivitāti

KNAB uzsākto kriminālprocesu sadalījums pēc jomām 2024. gadā

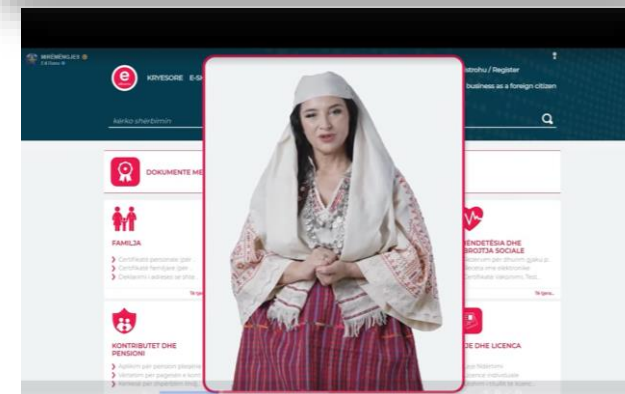

Korupcijas izmaksas (% no IKP)

Albania puts AI-created 'minister' in charge of public procurement

Edi Rama, PM, says digital assistant Diella will make Albania 'a country where public tenders are 100% free of corruption'

Katra iepirkuma kvalitāte ietekmē ekonomiku

Avots: Steven van Belleghem, **Nordic Business Forum**,
<https://video.ibm.com/recorded/134498241>

Paldies par uzmanību!

